

INFORMACE PRO INDIKUJÍCÍ LÉKAŘE, ZEJMÉNA GYNEKOLOGY A PRAKTICKÉ LÉKAŘE program pro screening nádorů prsů

Screeningem je míněno organizované, *kontinuální a vyhodnocované úsilí o časný záchyt zhoubných nádorů prsu* prováděním preventivních vyšetření prsů v populaci asymptomatických žen, tedy takových, které nepocítují žádné přímé známky přítomnosti nádorového onemocnění prsu.

Záměrem screeningu je nabídnout ženám v České republice *kvalifikovaná preventivní vyšetření prsu* na pracovištích naplňujících akreditační kritéria moderní specializované mamární diagnostiky evropské úrovně.

Cílem screeningu je *zvýšit časnost záchytu zhoubných nádorů prsů a přednádorových stavů a tím snížit úmrtnost na rakovinu prsu* v České republice. Dalším důležitým produktem úspěšně vedeného screeningu je zvýšení podílu časných stadií rakoviny prsu na úkor stadií pokročilých. Záměr i cíle screeningového programu odpovídají *požadavkům evropských žen* vyjádřených v Bruselské deklaraci v září 2000 (která vyjadřuje právo na preventivní vyšetření prsu) a výsledkům epidemiologických studií, které sledovaly a potvrdily význam screeningových vyšetření. Použití ionizujícího záření v navrženém rozsahu a za podmínek stanovených MZ ČR je plně zdůvodněno přínosem, který převažuje nad možnými riziky a zároveň odpovídá i ekonomickým možnostem ČR (§ 7 odst. 1 zákona č. 18/97 Sb. v posledním znění).

Mamografický screening v ČR bude hrazen z prostředků zdravotního pojištění podle právních předpisů, zejména podle novely vyhlášky MZ č. 372/02 Sb. (vyhláška č. 56/97 Sb. ve znění vyhlášky č. 372/02 Sb.). Hovoří se v ní o obsahu a četnosti preventivních prohlídek. Jejich součástí je nově i preventivní mamografické vyšetření **od 45. do 69. roku věku v pravidelných dvouletých intervalech.**

Předpokládá se, že většina **screenovaných žen (= asymptomatických žen)** bude odesílána z ambulancí gynekologů a praktických lékařů, kteří těmto ženám vystaví rentgenovou žádanku **s dg. Z 01.6, Z 12.3, Z 80.3, Z 85.3** či **N 95.1** (tj. preventivní vyšetření nebo vyšetření v souvislosti s podáváním HRT). Ženy se objednají k vyšetření do některého z **center, která byla MZ ČR zařazena do mamografického screeningového programu.** Aktuální seznam center je k nahlédnutí na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví (www.mzcr.cz - sekce Zdravotní péče) a na webových stránkách www.mamo.cz. Mapu schválených pracovišť naleznete také na www.mamo.cz/index.php?pg=mamograficky-screening--centra--mapa. Klientkám bude v mamodiagnostickém centru provedena mamografie (MG), případně doplněn i ultrazvuk (UZ) prsů nebo i další vyšetření, pokud to bude nezbytně potřeba k vyloučení či potvrzení nádorového onemocnění.

Žena, která přichází ke **screeningové mamografii, hrazené ze zdravotního pojištění**, splňuje tedy tato kritéria:

1. je bez klinických příznaků onemocnění nádorem prsu
2. je věk od 45 let do 69 let
3. poslední provedená mamografie, hrazená ze zdravotního pojištění, byla před 2 lety
4. má vystavenou žádanku na screeningovou mamografii s dg. Z...či N 95.1

Screeningovou mamografií lze provést i tehdy, pokud je žena bez příznaků onemocnění prsu nádorem, ale ostatní kritéria nesplňuje (je mladší než 45 let, MG vyšetření žádá po roce). Jde o vyšetření z jejího vlastního rozhodnutí a na základě jejího vysokého povědomí o přínosu preventivních prohlídek. Toto vyšetření je jí umožněno, hradí si jej však z vlastních prostředků. **Preventivní mamografické vyšetření prsu ženy bez potíží však smí být provedeno maximálně jedenkrát do roka a u nerizikových klientek by nemělo být provedeno u žen mladších 40 let, protože jen taková expozice prsní tkáně měkkému záření je odůvodněná.** Pokud má žena, přicházející k mamografickému vyšetření, klinické příznaky nádorového onemocnění (např. palpační nález suspektní z tumoru aj.), pak se jedná o tzv. **diagnostickou** (indikovanou) mamografii (nikoliv screeningovou). Diagnostická mamografie může být provedena na kterémkoliv mamografickém pracovišti v ČR na základě žádosti onkologa, chirurga, praktického lékaře i gynekologa.

Je žádoucí, aby indikující praktický lékař nebo gynekolog odesílal *asymptomatickou klientku na screeningovou mamografii*, neboť tato mamografie **není zahrnuta do tzv. vyžádané (indukované) péče**, na rozdíl od diagnostické mamografie. Screeningovou mamografií může provést a vykázat zdravotním pojišťovněm pouze do programu screeningu schválené mamodiagnostické centrum. Ostatní pracoviště nemají vyšetření "Screeningová mamografie" (kód 89 221) nasmlouváno.

Vhodnost provedení jednotlivých vyšetřovacích metod (MG, UZ) a jejich kombinace s ohledem na nález a věk ženy **určuje** výhradně **radiodiagnostik** mamodiagnostického centra, který také plně zodpovídá za kvalitu provedených vyšetření i diagnostického závěru preventivního vyšetření prsu.

Je žádoucí, aby žena docházela stále na stejné mamodiagnostické pracoviště. Jedině tak je možné odhalit i diskrétní změny při porovnání obrazů starších a nových vyšetření. V případě změny adresy klientky nebo z jiných závažných důvodů je povinno dřívější mamodiagnostické centrum snímky předat novému centru, kam žena přešla.

Žena nese plnou odpovědnost za důsledky pro své zdraví vyplývající z neúčasti v programu screeningu nádorů prsu nebo z nedodržování intervalů kontrolních vyšetření, které jsou stanoveny screeningovým programem či byly zdůvodnitelně upraveny doporučením diagnostika (viz ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 20/66 Sb., kde se uvádí, že ... "každý je povinen podrobit se ... v rámci prováděných preventivních akcí... preventivním prohlídkám").

Informace o mamografickém screeningu pro lékaře - doplňky (z 11.2.2005)

1a) Screeningová mamografie – hrazená ze zdravotního pojištění

1. žena je asymptomatická (= bez klinického podezření na nádor prsu)
2. ve věku od 45 do 69 let (= do posledního dne před 70. rokem věku)
3. dvouletý interval (poslední provedená MG před 2 lety - ZP budou interval dost přísně sledovat)
4. má RTG žádanku na screeningovou mamografii s dg. Z (většinou Z12.3, ale i Z 01.4,N95.1 aj.)

Screeningová MG není zahrnuta do vyžádané (indukované) péče, nejde tedy z nákladů indikujícího lékaře. U asi 10 -15 % provedených screeningových mamografií je nutno doplnit ultrazvukové vyšetření prsů. Vyšetření se doplňuje (na většině screeningových pracovišť ihned) protože žádná metoda není stoprocentní a mamografie nemusí ve všech případech odhalit nádor (odhalí ho asi v 95% případů). Ultrazvukové vyšetření však screeningovou mamografii **NENAHRAZUJE**, pouze ji doplňuje.

Důležitou informací pro ženy a lékaře je také to, že kontrolní mamografické nebo ultrazvukové vyšetření může být po provedené screeningové mamografii **v rámci screeningu doplněno i s určitým časovým odstupem**, nejpozději však do roku. Tato **doplňující vyšetření s časovým odstupem** se provádějí jen tehdy, není-li lékař, který hodnotí screeningovou mamografii, zcela stoprocentně přesvědčen, že u ženy nejsou absolutně žádné známky možného vznikajícího nádoru a kontrolou např. za 6 nebo 8 měsíců (UZ kontrolou prsů nebo mamografií, případně i jiným doplňujícím vyšetřením) se ubezpečí, že žena je zdravá. Ve všech ostatních případech kontrolních vyšetření, provedených do dvou let od screeningové mamografie, si žena kontrolu prsů musí hradit.

Toto vyšetření je požadováno screeningovým centrem ve zcela odůvodněných případech, musí být zatím hrazeno z indukované péče ošetřujícího lékaře (protože radiolog screeningového centra zatím nemá právo napsat si na tato vyšetření sám žádanku) ale bude požadováno v minimálním množství případů: 3-5% z celkového objemu všech screeningových MG. Prosíme gynekology a praktické lékaře, aby respektovali doporučení radiologa a žádanku na vyšetření, které doplňuje screeningovou mamografii, vypsali.

Z popisu screeningové mamografie radiologem by mělo být pro indikujícího lékaře jasno, zda si případnou doporučenou kontrolu bude muset žena hradit sama nebo se jedná o potřebné doplňující vyšetření s časovým odstupem, které bude v rámci screeningu hrazeno ze zdravotního pojištění a je potřebné k výslednému nálezu. Doplnující vyšetření musí být realizována nejpozději do 1 roku od původní screeningové MG.

1b) Screeningová mamografie nebo preventivní UZ – samoplátkyně

U žen, které nesplňují výše uvedená kritéria např. věkem nebo intervalem od posledního MG vyšetření, ale mají věk vyšší než 40 let (včetně), lze provést preventivní MG vyšetření za

úhradu. Preventivní UZ vyšetření prsů není věkově nijak omezeno. Žena nemusí mít žádnou žádanku k vyšetření. (Cena UZ prsů se pohybuje na většině center mezi 200-300 Kč, cena MG od 400-700 Kč).

2) Diagnostická mamografie (vyžádaná mamografie)

Je indikována **u žen symptomatických** – tj. u žen s hmatným tumorem nebo rezistencí, která je podezřelá z tumoru nebo i při jiných klinických známkách onemocnění prsu. Provádí se kdykoli, na jakémkoliv MG pracovišti v ČR, není omezení věkem či jiné. Radiolog je však zodpovědný za výtěžnost vyšetření (tj. zobrazovací metodu první volby - MG, UZ, MR prsů - volí podle odhadu výtěžnosti vyšetření).

Další aktualizované informace o screeningu na webových stránkách na www.mamo.cz